

LENDL ADOLF

M.T. AK. NATH. S. TERMÉSZETTUD.

KÖZLEMÉNYEK

X X 11. 3. sz.

1886.

Eucta isidus

A MAGYARORSZÁGI TETRAGNATHA- FÉLÉKRŐL.

(Species subfamiliae Tetragnathinarum faunae Hungaricae.)

A kerekhálósók ezen igen érdekes alcsaládjába tartozó fajok alak, szervezet, életmód és színezet tekintetében egymáshoz oly hasonlóak, hogy biztos megkülönböztetések sok esetben igen meg van nehezítve, különösen azért, mert az egyes fajokhoz tartozó példányok egymás között is mutatnak kisebb-nagyobb eltéréseket. Még az állandóbb jelekben, úgy mint: testalkat, lábhosszak, szemállás, csápfogazás stb.-ben is nyilvánulnak gyakran nagyobb mérvű különbségek az egy fajhoz tartozó példányok között, s így könnyen belátható, hogy miért uralkodott oly sokáig zavar, főképen az európai fajokban, melynek szaporítására hozzájárultak meg a hiányos leírások és a meg nem felelő ábrák.

Újabb időben több figyelembe véve ezen pókokat, mint külön alcsaládot foglalták össze *Tetragnathinae* elnevezés alatt; ide számítva a *Pachygnatha*¹⁾ és Simon által felállított *Eucta*²⁾ nemet is, eddig négy ide tartozó genusnak képviselőit találták Európában. A *Tetragnatha* és *Eugnatha* nemeknek különválasztása talán nem eléggé igazolt és csekély különbségekre van fektetve.

A fajok száma nem nagy, és ezek közül Magyarország

¹⁾ M. Berkau kezdeményezésére történt a *Pachygnatha* genus idecsatolása, melyet az előtt a *Retitulariák*hoz osztottak be, több súlyt fektetve ezen állatok hálójának alakjára, mint ama közeli rokonságra, mely határozottan a *Tetragnathák*ra vall, és melyet Berkau mutatott ki. Igaz, hogy átmenetet képeznek a *Retitulariák*hoz. Vers. ein. natürl. Anordn. d. Spinnen.

²⁾ E. Simon: Les Arachnides d. France. Tom. V. part. I. p. 5

ban csak egynéhány fordul elő mind a négy nemből, melyek a következők: *Eucta lutescens* n. sp., *Eugnatha striata* L. K., *Eugnatha picta* n. sp., *Tetragnatha obtusa* C. K., *Tetragnatha nigrita* n. sp., *Tetragnatha extensa* L., *Tetragnatha extensa* L. var. *deserticola* nov. var., *Tetragnatha Pachynatha Listeri* Snd. és *Pachynatha Clercki* Snd.

A magyarországi nemeknek és fajoknak meghatározási táblázatát és leírását következőkben állítottam össze:

Család. **Epeiridae.**

Alcsalád. Tetragnathinae.

Nemek:

1. A potroh alig, vagy nem is hosszabb, mint a cephalothorax, és rövidebb mint az a csápokkal együtt véve 3.

A potroh sokkal hosszabb, mint a cephalothorax és csápok együtt véve --- --- --- --- --- 2.

2. A szemsorok majdnem egyenesek. Az oldalszemek nem állanak messzebbre egymástól, mint az alsó és felső középszemek. A csápok jóval hosszabbak, mint a mellvert és az állkapcsok hosszabbak, mint ennek fele. A csombok sokkal vékonyabbak, mint a csipők *Tetragnatha Latrl.*

A szemsorok gyengén görbültek. A csápok nem oly hosszúak, mint a mellvert. Az állkapcsok hossza kevesebb, mint a mellvert hosszának fele. A csombok alig vékonyabbak, mint a csipők --- --- --- *Eugnatha Aud. Sav.*

A szemsorok erősen görbültek. Az oldalszemek sokkal messzebb állanak egymástól, mint az alsó és felső középszemek. Fejtor és potroh hosszú, utóbbi igen vékony és nyúló képez, mely a fonószemölcsök fölött kinyúlik. A negyedik lábpár hosszabb, mint a második *Eucta E. S.*

3. A lábak nem nagyon hosszúak és nem mutatnak hosszasságukra nézve oly feltűnő különbségeket. Az első lábpár legfeljebb még egyszer oly hosszú, mint a törzs; a harmadik hosszabb, mint az elsőnek fele és körülbelül oly hosszú, mint a törzs. Az oldalszemek összeérnek.

Pachynatha Snd.

1. Nem. **Eucta. E. S.¹⁾**

A fejtor hosszú, megnyúlt fejrészen észrevehetően keskenyödő; hátgodre nagy. A szemek két, majdnem egyforma sorban állanak; a mellső sor gyengén görbül hátra, a hátsó sor erősebben hajlik előre, mi által az oldalszemek jóval messzebbre állanak egymástól, mint az alsó és felső középszemek szintén egymástól. Az alsó sor középszemei nagyobbak és közelebb állnak egymáshoz, oldalszemei aprók és a homlok két oldalán állanak. A felső középszemek majdnem akkorák, mint az alsók, és ezekkel oly trapezben állanak, mely oly hosszú, mint széles. A felső oldalszemek nem sokkal kisebbek, mint a középszemek. A felső sor szemei körülbelül egyforma távolságban vannak egymástól. Az állkapcsok igen hosszúak, egyenesek. A prosternum hosszabb mint széles, de nem éri el az állkapcsok felehosszát; végén lekerekített; az első lábpár sokkal erősebb és hosszabb, mint a többi. 1, 4, 2, 3. A lábak tüskéi gyengék, rövidek. A test szőrözete ritka, rövid. A potroh hosszú, igen vékony és egyenes, végével hosszú nyulványt képez, mely a fonószemölcsök fölött egyenesen kiáll.

E nem képviselői találtattak eddig Egyiptomban (*E. Isidis E. Simon*),²⁾ Japánban (*E. caudicula Karsch*),³⁾ Franciaországban (*E. gallica E. Simon*)⁴⁾ és újabban találtam én a következő magyarországi fajt.

1. *Eucta lutescens* nov. spec.

♂. Angusta, longiuscula; abdomine gracili, huius apice plus quam quadrante mamillas superante, processu subito attenuato; cephalothorace longo, angusto, fere parallelo. Antennae fere cephalothoracis longitudine, unguiculis longis-

¹⁾ E. Simon l. c.

²⁾ Ann. Soc. ent. Fr. 1880. Bulletin n. 13. (sub. Eugnatha).

³⁾ Baust. z. Spinnf. Japans 1879. pag. 66.

⁴⁾ Les Arachn. d. France. Tome V. part. I. pag. 6. 1881.

simis. Series oculorum antica leniter, postica fortiter arcuata, oculis lateralibus ab invicem magis distantibus quam medianis, his magnitudine fere æqualibus. Oculi mediani inferiores fere in distantiam unius diametri ab invicem, a superioribus vero fere in distantiam duorum diametrorum sitis; oculi superiores ab invicem fere æquidistantes, distantius his duos diametros oculorum non adæquantibus. Denticulatio antenarum in latere superiore e dentibus sex, in latere inferiore vero e dentibus octo constans. Cephalothorax cum extrematibus simul sumptis dilute-ochraceus. Abdomen late-ochraceum, mamillis brunneis.

In Hungaria meridionali in locis arenosis ad Deliblat die 22. Julii 1886. unicum solum marem detexi.

♂. Keskeny, hosszú, vékony potrohhall bíró alak; a potroh vége egész hosszának több mint egy negyedrésszével kiáll a fonószemölcsök felett, hol hirtelen vékonyodó nyulványt képez. A fejtor hosszú, keskeny, párhuzamos. A csápok majdnem oly hosszúak, mint a fejtor. Karomizók igen hosszú. A mellső szemor alig hajló, a hátsó erősebben görbül, úgy hogy az oldalszemek észrevehetően messzebbre állanak egymástól, mint a középszemek, melyek mindkét sorban majdnem egyformák: az alsó középszemek alig egy átmérőnyire vannak egymástól, a felsőktől pedig majdnem két átmérőnyire. A felső szemek egymástól egyenlő távolságokban vannak elhelyezve s e távolságok nem tesznek ki két középszem átmért. A csápfogazás a felső oldalon összesen hat fogból áll, az alsó oldalon összesen nyolcz fogból. Az egész fejtor a vétagokkal együtt egyszínű sárga; a potroh élénkebb sárga színű; a fonószemölcsök barnásak.

Méreték:

Fejtor hossza 2.0 mm., szélessége 1.4 mm.

Potroh hossza 6.0 mm., szélessége elől 0.7 mm.

A potroh fonószemölcsök felett kiálló része 1.6 mm.

Lábak: 1, 4, 2, 3 = 2.2.8, 1.4.5, 1.3.6, 6.1 mm.

és pedig:

I. $(1 + 2) = 0.6$, $(3) = 6.3$, $(4 + 5) = 7.3$, $(6 + 7) = 8.6$ mm.

II. $(1 + 2) = 0.5$, $(3) = 4.2$, $(4 + 5) = 3.9$, $(6 + 7) = 5.0$ mm.

III. $(1 + 2) = 0.3$, $(3) = 1.8$, $(4 + 5) = 1.8$, $(6 + 7) = 2.2$ mm.

IV. $(1 + 3) = 0.4$, $(3) = 5.0$, $(4 + 5) = 4.1$, $(6 + 7) = 5.0$ mm.

Nyulánk, hosszú alak, a potrohnál szélesebb fejtorral. -A fejtor világos-sárga, hosszú, majdnem párhuzamos oldalú, oldalról tekintve egyenesen emelkedő. Fejrése jól elválasztott, hosszú, nem magas. A mellrészen a barázdák jól kivehetők, különösen az első; a hátgödör nagy félkörű, sötétbarna igen finom szegélyvel. A mellvért sárga, hosszú, hátul nem nagyon keskenyedő; oldalszélei hegyesen kiállók, bevágásai melyek. A csápok majdnem elérik a fejtor hosszát és karomizók hosszabb, mint az alapíz háromnegyed része; alakjuk hengeres, végén hegyesedő. A fogazás igen erős és csupa különálló, nyulánk, hegyes fogból áll. melyek elrendezése a következő: Felül, közvetlen a karomiz beizülése alatt áll egy hosszú, előre és kifelé gyengén hajló fog, mely külső oldalán kis kampóval bir, körülbelül hossza közepén; ettől beljebb közvetlen a becsapó rés felső szélén található egy kisebb, hátra fordított lefekvő fog, mely a következőhöz közelebb van, mint az előbbihez; lejjebb a csáp hossza első harmadában külön áll ismét egy hosszú, előre hajló fog, utána következik még három rövidebb fog, melyek közül az utolsó a legapróbb és már a csáp hossza háromnegyed részében áll; a becsapó rés alsó szélén található legfelül a karomiz töve előtt egy egész apró és mindjárt utána egy nagyobb fog; kis hézag után következik hat fogból álló sor, ezek között a három első fokozatosan nagyobbodik, a negyedik rövid, az ötödik ismét hosszabb, míg a hatodik igen apró és szemközti áll a tuloldali negyedik foggal. Az állkapcsok hosszúak, egyenesek, párhuzamosak; világos-sárgák, feketés, ritka szőrkefével: külső sarkuk alig kiálló, végök fele kissé szélesedők és felül elkerekítették. A tapogató beizülése alulról szabadon látható s első ize majdnem oly hosszú, mint az állkapcsok, A prosternum felül elkerített, hosszabb mint széles, sárga színű, közepén futó sötétebb, széles sávval. A lábak egyforma sárga színűek.

A potroh sokkal keskenyebb, mint a fejtor, egyenes; felülről tekintve majdnem párhuzamos oldalú, kissé keskenyedő; a fonószemölcsöktől kezdve hirtelenebbül vékonyodik. Elül egyenesen elmetzett, hátul hosszú nyulványt képez, melynek vége igen finom. Oldalról tekintve egyenes,

aprók és kissé kiállók a has felületéből. A potroh színe élénk sárga (borszeszben halványodik), felül elején kissé világosodó, fehéres; a fonószemölcsök barna-sárgák.

A hím tapogatójának czombíze majdnem oly hosszú, mint a csápok; száríze alig hosszabb, mint a térdiz, végén szélesbülő és kis bütyköt képez a csónakiz izülete külső oldalán. A csónakiz elég széles, végén elkerített. A fedő pikkely (*Nebenschiffchen*, *Menge*) az alsó, illetőleg belső oldalon van, több mint fele hosszát éri el a csónakiznek; belső szélén kétszeresen kivágott, mi által kis szög keletkezik hossz közepén. A hólyag (*bulbus*) barnás és a tapogató külső oldalán dagad ki; alsó széle keskeny barna szegélylyel bir, melylyel párhuzamosan fut az átlátszó sötét-barna chitinosó, a felső szélén pedig ismét barna sáv látható, s így három párhuzamos barna vonal fut a hólyag mentén. A hólyag felső oldalából emelkedik ki a csónakiz vége körül csavarodó chitinosó az igen gyenge, hosszú spermophorummal együtt. A chitinosó igen vékony, finom hegygyel végződik a csónakiz vége külső oldalán.

Találtam e fajt 1886. július 23-án a délmagyarországi homoksivatagban, Deliblaton (Temes megye); sajnos, csak egy hímét foghattam, mely a nőtény hálóján volt a nőtényvel együtt, de azt megfogni nem tudtam; szép, rendes, nagy kerek hálója volt, magasan a földtől, a sivatag két nyárfa között kifeszítve.

♀ ismeretlen.

2. *Nem. Eugnatha* Aud. et Sav. 1827.*)

Hosszú, megnyúlt potrohú állatok. A fejtor többé-kevésbé ovalis; a fejréz gyengén kiemelkedő, oldalai majdnem párhuzamosak; a hátrés széles, harántfékvésű vagy körded, mély és nagy. A szemsorok igen gyengén hajlók; az alsó középszemek nagyobbak, egymáshoz közelebb vannak elhe-

lyezve, mint az oldalszemekhez, ezek aprók és a homlok két oldalán állanak. A felső sor szemei majdnem egyszemű és egyenlő távolságban vannak egymástól; e sor kivehetően görbül ívesen előre. A középszemek vagy négyzetben állanak, vagy trapézban, mely oly hosszú, mint széles. A csápok rövidebbek, mint a mellvért, vaskosak. Az állkapcsok szélesek és a mellvért felénél rövidebbek. A lábak hosszarányában nincsen oly feltűnő különbség; az első és második pár egyformán van ellátva tüskékkel a czombokon, térd-, szár- és első végiziken. A czombok erősek, alig vékonyabbak, mint a csipőizek. A potroh kerekdedebb. Többiben igen hasonlítanak a *Tetragnatha* fajokhoz.

E genus különválasztása nem eléggé indokolt és igen csekély eltérésekre van fektetve, de minthogy a kellő anyaggal jelenleg nem rendelkezem, nagyobb összehasonlításokat és tüzetesebb tanulmányokat nem végezhetek, és így követem az újabb beosztást és mint külön nemet tárgyalom *Eugnatha*-t. Magyarországon, illetőleg egész Európában, eddig csak ket ide tartozó faj találtatott, melyek közül egyik új faj, a másik Magyarországra nézve új.

Fajok:

1. Az oldalszemek messzebb állanak egymástól, mint a felső és alsó középszemek szintén egymástól; a középszemek trapezet alkotnak. Az állkapcsok sokkal keskenyebbek, mint a csápok, külső sarkuk erősen kiálló; a tapogató beizülése aluról látható. A mellvért hosszú. A potroh elől legmagasabb, oldalai felülről tekintve majdnem párhuzamosak.

... *striata* L. K.

2. Az oldalszemek közelebb állanak egymáshoz, mint a felső és alsó középszemek szintén egymáshoz; ezeknek külső oldalait összekötő egyenesek négyzetet alkotnak. Az állkapcsok igen rövidek, majdnem oly szélesek, mint a csápok, belső oldalait összehajlók, külső sarkuk nem kiálló; a tapogató beizülése aluról nem látható. A potroh közepén legmagasabb, felülről tekintve hossz-ovalis. ... *picta* n. sp.

*) Descr. de l'Égypte (2. Ed.) XXII. p. 323.

1. *Eugnatha striata* L. K.* 1862. (sub *Tetragnatha*.)

♂. Méretek:

I. Fejtor hossza 3-2, szélessége 2-3 mm.

Potroh hossza 7-2, szélessége 2-0 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 20, 15-8, 14-5, 7-2 mm.

II. Fejtor hossza 2-6, szélessége 2-1 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 20, 16, 14-5, 7-5 mm.

A fejtor vöröses-sárga, sötét színű, fehéres szőrökkel, melyek rövidnek, finomnak és ritkán állók. A fej rész igen gyengén domborodó, oldalai párhuzamosak; jóval keskenyebb, mint a mellrész, melynek hátgödre nagv. A két szem sor közel a hátsó kissé előre görbül; az oldalszemek távolabb állnak egymástól, mint az alsó és felső középszemek szintén egymástól. Az alsó oldalszemek messze a középsőtől a homlok oldalán vannak elhelyezve és sokkal apróbbak, mint a felső oldalszemek. A középszemek trapezben állnak, melyek oly hosszú, mint széles. A mellvért söt. vörösbarna. A csápok sokkal rövidebbek, mint a fejtor és alig ha adják meg a mellvért hosszának ket. arnadát. Körte alakúan vastagodók; karomizók az alapíz hosszának háromnegyed részét éri el, és belső oldalán valamivel közepe előtt tompa dudorral bír. Felül a becsapó rész első fogával egy magasságban látható egy görbe nyújtvány: a becsapó rész felső szélén legfeljebb kis fog áll, melyre nagv. hízag után még egy ilyen következik, ismét hízag után sorakozik még öt fokozatosan kisebb fog, melyek közül a harmadik a tulsó oldali utolsóval áll szemközt. A becsapó rész alsó szélén öt fogból álló sor látható, melyek közül az első felül a karomiz töve mellett áll, a második kissé el van különítve, a három következő fokozatosan kisebbedik és közelebb áll egymáshoz, az utolsó közülük igen apró és a csáp telehosszában van elhelyezve. A lábak világos barnás-sárgák, csombjaik alul világosabbak: a tüskéik rövidnek. A tapogató szintén ilyen színű, izel vastagabb, mint *T. extensa* himjénél; száríze oly hosszú, mint a térdize; vége felé vastagodik a száríz, hol kívül felül kissé kinyúlik kúpszerűen. A csónakiz közepén igen keskeny, erősen görbülő; a fedő pikkely (*Nebenschiffchen Menge*) belső szélén kétszer öblösen kivágott és hossza közepén kissé kiugró dudorral bír. A kidagadó hólyag barnás, igen nagy, korongalakra kissé összelapított.

A potroh színe sötét vörösbarna; széles, hegyes végű világos-sárga hosszcsikkal bír hátán; ezen hosszcsikk közepén fekete, oldalt elágazó vonal látható. A potroh oldalában egy-egy, a hason pedig két világos-sárga párhuzamos hosszvonal található.

♀. Méretek:

I. Fejtor hossza 3 mm., szélessége 2-1 mm.

Potroh hossza 7-5 mm., szélessége 2-7 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 15-5, 12-2, 11-3, 6-3 mm.

II. Fejtor hossza 2-9 mm., szélessége 2-3 mm.

Potroh hossza 8-0 mm., szélessége 3-1 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 17-8, 14, 13-4, 7 mm.

III. Fejtor hossza 2-8 mm., szélessége 2-0 mm.

Potroh hossza 7-0 mm., szélessége 3-0 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 15-7, 11-8, 11-2, 6-4 mm.

és pedig:

I. $1 + 2 = 0-8$, $13 = 4-3$, $4 + 5 = 4-8$, $6 + 7 = 5-8$ mm.

II. $1 + 2 = 0-7$, $13 = 3-4$, $4 + 5 = 3-6$, $6 + 7 = 4-1$ mm.

III. $1 + 2 = 0-5$, $13 = 2-2$, $4 + 5 = 1-7$, $6 + 7 = 2-0$ mm.

IV. $1 + 2 = 0-6$, $13 = 3-8$, $4 + 5 = 3-0$, $6 + 7 = 3-8$ mm.

V. Fejtor hossza 2-5 mm.

Potroh hossza 6-0 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 15-2, 11-5, 10-5, 5-6 mm.

A fejtor vörösbarna színű, ritka fehéres szőrözettel; hátgödre mely és kerek. A szemállás ugyanolyan, mint a himnél. A mellvért barna; elől közepén hosszú, kétszer kivágott oldalú, sárga folttal bír (mely különösen borszeszben fekvő állatoknál tűnik elől). A csápok erősek, rövidek, hosszúságuk legfeljebb a fejtor felének felel meg, s így valamivel rövidebbek, mint a mellvért. A becsapó rész felső szélén felül áll külön egy kissé előre hajló széles fog, rövid hízag után következik öt vagy hat fogból álló sor, melynek fogai hegyesek és közülük az első nagyobb, mint a felül álló

*) Corresp.-Bl. d. zool.-minier. Vereins in Regensburg 1862 pag. 79. *Kriegerling*, Verh. d. zool.-bot. Gesellsch. in Wien 1865. pag. 838. *E. Simon*, Les Arachnides d. France. Tome 5. d. 3. 1881.

másodiktól kezdve fokozatosan kisebbednek. A becsapó rés alsó szélén van felül egy előre irányuló széles fog, melyre hosszabb hézag után öt vagy hat fogból álló sor következik, és ezek is mutatnak fokozatos kisebbedést. Az állkapcsok rövidek és hosszra nézve nem felelnek meg a mellvért felének; belső oldalaik széthajlók, külső sarkuk nagyon kiálló; a tapogató beüzülése jól látható alulról. A prosternum majdnem még egyszer oly széles, mint hosszú. A lábak vöröses-sárgák. A negyedik lábpár két utolsó ize együttvéve oly hosszú, mint a czomb, és hosszabb, mint a térd és száríz együtt; az utolsó láb utolsó négy ize együtt jóval hosszabb, mint az első láb két végze együtt véve. A két első lábpár tüskéi egyformán vannak elrendezve és alig hosszabbak, mint a czombok átmérője.

A potroh hosszú, lekerekített; felülről tekintve, oldalai majdnem párhuzamosak, elől azonban kissé szélesedő; oldalról nézve elől igen magas. Hátralékerekített a potroh vége és kiáll néha egy mm.-nyire a fonószemölcsök felett. Színezete változó, ezüst- és gyenge gyöngyfénnyel párosul. A hátón széles vörös-barnás szalag található, mely nem állandó; a hason mindig bir fekete hosszávval, mely fehéres, ezüstfényű párhuzamos vonalakkal van szegélyezve; a fonó szemölcsök mindegyik oldalán van két ezüst-fehér petty, melyek közül az alsók rendszeren nagyobbak és a felsők már inkább a fonó-szemölcsök felett fekszenek.

Igen ritka faj, melyet *L. Koch* legelőször Bajorországban talált; ¹⁾ újabban emliti *E. Simon* Franciaországból, ²⁾ hol szintén ritka. Magyarországon eddig nem gyűjtötte senki, míg 1886. április 19-dikén Ó-Budán a meleg források lefolyásai mellett fogtam egy fiatal nőtényt és egy fiatal himet; későbbben május 1-én ugyanott találtam még négy nőtényt.

¹⁾ l. c.

²⁾ l. c.

2. *Eugnatha picta* nov. spec.*)

♀. E specibus minoribus brevioribusque huius generis. Cephalothorax parum elevatus, angustus, fere parallelus. Abdomen a supra visum longum, ovale, a latere visum in medio altissimum. Antennæ breves, crassæ, sterno breviores; unguiculis brevibus, validis, dimidium antennarum non attingentibus; parte superiore sulci unguicularis quinque dentata, parte inferiore dentibus duobus majoribus et quinque minoribus instructa; serie dentium valde brevi. Maxillæ latissimæ, marginibus inferioribus convergentibus. Prosternum longitudine adhuc semel latius. Sternum latum, medio macula cuneiformi lutea. Series inferior oculorum magis curvata, quam superior; distantia oculorum lateraliū distantiam oculorum medianorum superiorum inferiorumque vix approximante; oculis medianis fere quadratis. Cephalothorax cum extremitatibus ochraceus. Abdomen nitidum roseo, smaragdino, flavo, dilute-violaceo variegatum.

Pariter in Hungaria meridionali ad Deliblat in ripis paludum die 22. Julii 1886. in tribus specimenibus a me collecta.

♀ Kisebb, rövidebb alak. Fejtörje gyengén emelkedő, keskeny, majdnem párhuzamos oldalú. Potroha felülről nézve hosszú ovalis, oldalról nézve közepen legmagasabb; rózsas-, zöldes-, sárgás-, kekes színekben játszik szép gyöngyfénnyel. A fejrészt határoló két barázda hátul nem fut össze; a fejrész jól domborodó. Az alsó szemsor inkább görbül, mint a felső; az oldalszemek egymás közti távolsága alig akkora, mint az alsó és felső középszemek közötti. A közép-

*) *W. Kulczyński* Krakóban, kinek ezen új fajt megtekintés végett kiküldöttem, azt mondja: *Eugnatha picta* = *Tetragnatha pinicola* *L. K.*, melyet *Simon* helyesen a *Tetragnatha extensa* *L.* válfajának tart. De a lábalkotás, a hosszarányok, a rövid csápok, a széles állkapcsok és az igen széles prosternum, az egész testalkat és életmód ez ellen bizonyítanak, s így fentartom e fajt, mely nézetem szerint nem = *Tetragnatha pinicola* *L. K.* és igen messze áll a *Tetragnatha extensa*-tól és az *Eugnathák*hoz sorolandó.

kosak, nem oly hosszúak, mint a mellvért; a karomiz rövid, erős, a csápok felébe nem ér el. A becsapó rés felső szélén összesen öt fog, alsó szélén pedig két nagyobb és öt apró fog áll. A fogorok igen rövidek. Az állkapcsok igen szélesek, belső oldalaik egymás felé hajolnak. A prosternum több mint még egyszer oly széles mint hosszú. A tapogató beizulása alulról nem látható. A mellvért széles, közepesen sárga ék alakú folttal. A lábak vékonyabbak, mint *E. striatula*.

Méreték:

I. Fejtor hossza 1·8, szélessége 1·1 mm.
Potroh hossza 4·6, szélessége 1·9 mm.
Lábak: 1, 2, 4, 3 = 12·2, 8·1, 7·6, 4·5 mm.
és pedig:

- I. $(1 + 2) = 0·7, (3) = 3·5, (4 + 5) = 3·5, (6 + 7) = 4·5$ mm.
II. $(1 + 2) = 0·7, (3) = 2·3, (4 + 5) = 2·3, (6 + 7) = 2·8$ mm.
III. $(1 + 2) = 0·5, (3) = 1·3, (4 + 5) = 1·2, (6 + 7) = 1·5$ mm.
IV. $(1 + 2) = 0·6, (3) = 2·6, (4 + 5) = 2·0, (6 + 7) = 2·4$ mm.
V. Fejtor hossza 1·8, szélessége 1·1 mm.
Potroh hossza 4·9, szélessége 1·9 mm.
Lábak: 1, 2, 4, 3 = 12·6, 8·3, 8·1, 4·5 mm.
és pedig:

- I. $(1 + 2) = 0·8, (3) = 3·5, (4 + 5) = 3·7, (6 + 7) = 4·6$ mm.
II. $(1 + 2) = 0·7, (3) = 2·4, (4 + 5) = 2·3, (6 + 7) = 2·9$ mm.
III. $(1 + 2) = 0·5, (3) = 1·3, (4 + 5) = 1·2, (6 + 7) = 1·5$ mm.
IV. $(1 + 2) = 0·6, (3) = 2·7, (4 + 5) = 2·2, (6 + 7) = 2·6$ mm.

A fejtor sárga színű; fejrésze gyengén kiemelkedő, párhuzamos oldallal, rövid, a hátsó határát képező két barázda nem fut össze, hanem külön végződnek a széles, haránt-benyomású hátgödör szögeiben. A többi barázda alig látható. Az alsó szemszor erősebben görbül mint a felső, közepeszei nagyobbak mint a felsők és egymástól alig állanak szemátmérőnyire, míg a felsők inkább szét állnak; az alsók és felső közötti távolság egyenlő egy alsó szemátmérővel. A felső sor szemei egyforma távolságokban vannak egymástól; a felső oldalszemek alig kisebbek, mint a felső középsők; az alsó és felső oldalszemek egymástól alig vannak annyira, mint az alsó és felső középszemek. Az alsó oldalszemek igen aprók. A csápok rövidebbek, mint a mellvért, vaskosak, halvány-sárgás színűek; karomizök világos, barna és nem ér el

az alapiz felébe; oldalról nézve elég széles a karomiz és gyengén hajlott; felülről tekintve, töve vastag, széles, de azután hirtelen vékonyodik és igen keskeny. A csápok fogazása igen egyszerű és apró fogakból van alkotva; a becsapó rés felső szélén áll felül külön egy fog, utána kis hézag következik, azután ismét egy fog, mely valamivel kisebb, ehhez közel kezdődik a négy vagy öt apró, fokozatosan kisebbödő fogból álló sor; a becsapó rés alsó szélén áll legelül, a karomiz töve alatt, egy szélesebb fog, szemközti a tulajdali legelsővel, reá következik egész rövid hézag után egy alig kisebb és hegyesebb fog, melyhez az öt igen apró, nehezen kivehető fogból képezett sor csatlakozik. Egyik oldalán sem ér le a fogor a csápok közepéig. Az állkapcsok nem oly hosszúak, mint a mellvért felé, hanem körülbelül a csápok felét érik el; igen szélesek, belső oldalaik összehajolnak felül, alul pedig kivágtak. Külső-oldalaik felfelé hajlottak és így a tapogató eredete nem látható alulról nézve. Az állkapcsok színe sárgás; szörkefelek ritkák és feketések. A tapogató czombize rövidebb mint *E. striatula*-nál, de a helyett hosszabb az első íze; a végíze majdnem oly hosszú, mint az előtte levő két iz együtt véve és alig rövidebb, mint a czombiz. A prosternum körülbelül háromszor oly széles, mint hosszú, sötét-barna. A mellvért széles, oldalszélei tompák; közepén elül ék alakú sárga folttal, mely alapján oly széles, mint a prosternum; a mellvért többi része sötétbarna. A lábak világos-sárgák, különösen az utolsók czombizei világosak. Nem oly erősek, mint *E. striatula*-nál. A tüskéik rövidek és finomak. Az első lábpár két végíze együttvéve oly hosszú, mint a nyenyedik lábpár négy utolsó íze együtt, és ezeknek hossza egyenlő az egész harmadik lábbal.

A potroh felülről tekintve hosszú, ovalis, közepén leg szélesebb, oldalról nézve közepén legmagasabb; hátul a fonók felett kissé kidudorodik. Egyik példányomnál uralkodik a rózsaszín, két másiknál inkább a zöldes-sárga, mely felváltva késsel és fehéres sárgával szép gyöngyfényt mutat. A hason széles fekete hosszanti sáv nyúlik a fonóig, mindegyik oldalán ezüst-fehér szegélyvel. A fonó-szemölcsök mindegyik oldalán egy fehér nagyobb petty látható.

E fajból három nőtényt gyűjtöttem 1886. július hó 23-án Deliblaton (Temesmegye), hol a mocsarak szélén. vízszintes hálójokon, *Tetragnatha extensa* társaságában fordulnak elő; eltérő alakjok és pompás színezetök által könnyen felismerhetők.
♂ ismeretlen.

3. Nem. *Tetragnatha* Latrl. 1804. *)

Syn.: *Eumathia*. Sav. et Aud.
Dicopnatha White.

A fejtorhosszú, alakja többé-kevésbé ovális; fejrésze kissé felemelkedő és keskenyedő; a hátgödör kerek vagy harántszéles. A felső sor szemei körülbelül egyforma távolságban vannak elhelyezve; az alsó sor egyenes vagy gyengén előre hajló, a felső sor inkább egyenes. Az oldalszemek kisebb vagy oly távolságban vannak egymástól, mint az alsó és felső középszemek egymástól; ezek előfelé erősen szűkülő trapezben állanak. A csápok hosszúak, hengeresek, nem nagyon vastagodók, szétállók; sokszor majdnem horizontális fekvéssel birnak és jóval hosszabbak, mint a mellvért. Az állkapcsok több mint kétszer oly hosszúak, mint szélesek, de a csápok felét nem érik el; belső oldalaik párhuzamosak vagy széthajlók; külső sarkaik rendszeren igen kiállók. A lábak igen hosszúak, vékonyak és tüskéik nagyok. A potroh hosszú, keskeny vagy felfúadt, sokféle alakú.

Fajok:

♂. 1. A csápok végén felül a karomíz töve alatt hosszú, nyulánk nyujtvány van, mely tompán vagy alig észrevehető villával végződik, és ekkor a villa szárai rövidek és egyformák. Az oldalszemek majdnem oly messze állanak egymástól, mint az alsó középsők a felsőktől. A potroh világos színű. Az első lábak úgy viszonylanak a második párhoz hosszúságra nézve, mint 3:2 --- --- --- *extensa* L.

A nyujtvány végén villa van, melynek két ágai közül az

*) Nouv. Dict. d'Hist. Natur. XXIV. p. 135.

egyik sokkal hosszabb; az oldalszemek egymáshoz közelítve vannak. Potroh színe világos vagy sötét. A lábak hosszaránya más --- --- --- 2.

2. Az oldalszemek fekete sávval vannak összekötve; a fejtoron sötét-barna sávok; a potroh sötét színű rajzzal a hátán; a lábak gyűrűzöttek; a potroh $\triangle$ alakú; a lábak tüskéi oly hosszúak, mint az illető térdek. Az első és második lábpár hosszaránya = 5:4 --- --- --- *obtusa* C. K.

Az oldalszemek fekete sávval nincsenek összekötve; a fejtoron alig vannak barna rajzok, épp úgy a potroh hátán sem. A potroh inkább egyenes hengeres alakú. Az első és második lábpár hosszaránya = 3:2 --- --- --- 3.

3. A lábak igen hosszúak; a csápok felső oldalán a vil-lás nyujtvány és a becsapó rés felső széle között kis fog-szerű dudor; a felső szélén levő első hátra irányult fog a karomíz töve és a nagy fog között középen áll. A tapogató fedő pikkelye belső szélén levő dudor annak alsó harmadá-ban van --- --- --- *extensa* L. var. *montana* (E. Simon).

A lábak igen hosszúak; a csápok felső oldalán az emli-tett dudor hiányzik; az első hátraírányuló fog közelebb áll a nagy foghoz; a tapogató fedő pikkelyen a dudor annak fele-hosszában áll --- --- --- *extensa* L. var. *desertiola* var. nov.

♀. 1. A szemsorok majdnem egyenesek, az oldalszemek oly messze vannak egymástól, mint a felső és alsó közép-szemek; a karomíz tövéen felül csekély dudor --- --- --- 2.

Az alsó szemsor jól kivehetően görbül előre, és így az oldalszemek közelebb állnak egymáshoz, mint a felső és alsó középszemek. A karomíz tövéen vagy semmi, vagy nagy dudor (inkább kampó) --- --- --- 3.

2. Sötét-barna, csak a czombok, különösen az utolsók vilá-gosabbak. A potroh közepén legmagasabb, hol páros púppal bir, melyet mély hosszanti barázda oszt kétfelé. A negyedik láb két utolsó ize hosszabb, mint a két előtte levő iz együtt véve --- --- --- *nigrita* n. sp.

Világos színű; a potroh más alakú. A negyedik láb két utolsó ize nem hosszabb, mint a két előtte levő iz együttvéve, és mind e négy iz együttesen oly hosszú, mint az első láb két végíze együttvéve --- --- --- *extensa* L.

lén, legfelül, a karomiz töve előtt áll egy hosszabb előre irányuló hegyes fog, utána rövid hézag következik és azután összesen hét fogból álló sor, mely sorban az első öt fog inkább egyforma, de mégis kisebbedő, a hatodik és hetedik fog pedig igen apró és közel álló. A becsapó rés alsó oldalán találunk legfelül egy széles tompa fogat, és nem messze tőle egy hegyes, inkább kifelé álló hosszabb fogat, melyre közvetlenül hat fogból álló sor következik; ezen hegyes hosszabb fog tulajdonképen elseje a fogsornak, melynek fogai alig kisebbednek és igen közel állanak egymáshoz. A karomiz nem éri el a csápok felehosszát, hegyes; a töven levő dudor alig látható, oly csekély; sötét-barna. Az állkapcsok kissé szétállók, külső sarkuk jól kiálló, kissé felhajló; a tapogató beizulása jól látható alulról; szörkefőjök gyenge, ritka. Az állkapcsok belső oldala világosabb sárgás-barna, külső oldala sötét-barna. A prosternum feketés, szélesebb mint hosszú. A tapogató finom; első és második ize sárgás, végeiken fekete gyűrűvel, a következő izek sötétedők, míg a végiz egészen sötét-barna; ez utolsó alig hosszabb, mint a száríz. A lábak közül kiválik az első hossza és vastagsága által; ez sötét-barna, csak a czombiz alsó fele világosabb. A következő lábak finomabbak, szintén sötét-barnak, de czombjaik sárgásak, különösen az utolsó, végen barna gyűrűvel. A tüskének nem oly hosszúak, mint a térdízek.

A potroh széles, magas; alakja emlékeztet *Tetragnatha gibbosa*-ra.*) A potroh első harmadrésében páros, oldalt kissé kiálló magas domborodást, púpot mutat, melyek egymástól mély hosszanti barázda által el vannak választva. Elöl egyenesen elvágott, hátrul lekerekített a potroh és nem alacsonyabb, mint elől. Színe általában sötét-barnás; finom fehér szőröcskék fedik be, mi által gyenge selymes fényt nyer. Sötét színe barna és sárga pontozásból ered. Rajza a háton elől a púpok tetéjéig széles és kétszer kikanyarodó; a második kikanyarodás széles, majdnem felkór-alakú. A púpok mögött a hátraajz sokkal keskenyebb és oldalai három egymás

után következő kikanyarodást mutatnak. Elejétől végig keskeny arany színű szegély követi e ezimert. A potroh oldalai kissé világosabbak, hasa sötét-barna a Tetragnathákat jellemző fekete hosszávval, mely mellett két ezüst-fehér, igen finom, alig kivehető vonal fut végig a fonókig. A fonó-szemölcsök feketék, mindegyik oldalon ezüst-fehér ponttal.

E fajt Délmagyarországon, Temesmegyében, gyűjtöttem két helyen, Buzádon és Bázson. Sűrű, nedves erdőkben élnek, hol a víz fölé hajló száraz ágak között ferdén, inkább merőlegesen feszítik ki rendes és nagy kerek hálójukat. Az állat maga a száraz ághoz simulva kiálló potrohával meglepően hasonlít valami elszárazt rügühöz. 1886. évi aug. 12-én egy kifejlett nőstény, és szeptember 1-én két fiatalabb nőstény jutott birtokomba; még előbb, augusztus elején fogtam három egész fiatal nőstényt, melyek mindegyike hátán egy-egy élősködő hymenoptera-álcza volt. Ezen álczák fehérek és közülők az egyik nagyobb, mint maga a fiatal pók. A fiatal állatok könnyen különböztethetők meg más fajok fiatal példányaitól sötétebb színök és vastagabb potrohuk által. Himet még nem találtam. A *Tetragnatha extensa* L. közeli rokonának tartom e fajt, melyet már régebben ismerék, de kezdetben azt hittem, hogy a *T. extensa* egyik válfaja; újabban azonban meggyőződtem elterő és határozott jellegeiről és így külön fajnak tekintem.

2. *Tetragnatha extensa* L.*) 1758. (sub *Aranea*).

Syn.: *Aranea* Solandri Scop. 1763.

Aranea Mouffeti Scop. 1763.

Tetragnatha rubra Risso 1826.

Tetragnatha extensa Walck. 1837.

Tetragnatha epeirides Walck. 1837.

Tetragnatha chrysochlora Walck. 1837.

♂. Méretek:

Fejtor hossza 3, szélessége 2-3 mm.

Potroh hossza 6 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 25.5, 16.4, 16, 8.1 mm.

*) Syst. Nat. Ed. 10. I. p. 621.

*) *Walckenaer*: Sur une nov. fam. d. genre *Tetragnatha*. Annales d. l. Soc. Entom. d. France 1847. Sér. 2. Tome V. Bull. LXIV.

A fejtor fakó vörös-sárga, elszórt rövid sárgás szőrökkel; a fejrésze alig emelkedő, kissé keskenyedő előfelé; a barázdák, melyek hátul határolják, kissé elmosódottak; a mellrész ovális, bátul kevésé keskenyedő, hátgödre harántbenyomású és mély. A felső szemek majdnem egyformák, egyenes sort képeznek, melynek szemei egyenlő távolságokban vannak elhelyezve (a középsők talán valamivel közelebb egymáshoz) s e távolságok két szemátmérőnek felelnek meg. Az alsó sor gyengén hajlik; középszemei jóval közelebb állnak egymáshoz és nem oly nagyok, mint a felsők; az alsó és felső oldalszemek egymástól két alsó oldalszemátmérőnyire vannak s így közelebb állnak egymáshoz, mint az alsó középszemek a felsőkhöz. A homlok valamivel szélesebb, mint a mellső sor. A mellvért világos-barna, középén rendesen világosabb; háromszög alakú és elég széles elől. A csápok igen hosszúak, hengeresek, szétállók, kissé vastagodók végük felé. Felső oldalukon nyulának, hosszú nyújtványt viselnek, mely kissé előre hajlik és tompán vagy igen apró villával végződik s ekkor e villa ágai rövidek és egyformák. A becsapó rés felső szélén található felül egy hátrahajló, fekete kis fog, közelebb a következőhöz, mint a karomíz tövéhez; a második fog igen hosszú, erős, utána hézag következik és azután öt hegyes, fokozatosan kisebbedő fogból álló sor, melynek utolsója igen apró. A becsapó rés alsó szélén legfelül közvetlen a karomíz töve alatt látható egy igen apró kis fog, melyet hosszabb, hegyes fog követ; az azután jövő szemközti áll a túloldali első foggal és mint az, hátrafordul, hozzá csatlakozik két egyforma, közel álló fog, mire egy inkább különálló fog következik s végre még három fokozatosan kisebbedő, apróbb fog zárja be a sort. A karomíz igen hosszú, vékony, sarló-alakú. Az állkapcsok hosszúak, belső oldalaik párhuzamosak; a prosternum jóval hosszabb mint széles és sötétebb színű. A tapogató beüzülése alulról jól látható; száríze sokkal hosszabb mint térdíze. A hólyag barnás; a fedőpikkely belső szélén dudorral bir, mely hosszának felső harmadában áll. A mellső lábak igen hosszúak, vékonyak és világos sárga színűek. A tüskék nem oly hosszúak, mint a térdíz.

2. Méretek:

- I. Fejtor hossza 3·2, szélessége 2·4 mm.
Potroh hossza 9·0, szélessége 3·2 mm.
Lábak: 1, 2, 4, 3 = 2·4, 1·4·2, 1·4·1, 7·1 mm.
II. Fejtor hossza 3·0, szélessége 2·3 mm.
Potroh hossza 7·2, szélessége 2·6 mm.
Lábak: 1, 2, 4 3 = 1·9·4, 1·3·9, 1·3·6, 6·6 mm.
és pedig:

- I. $(1 + 2) = 0·9$, $3 = 4·5$, $(4 + 5) = 6·0$, $(6 + 7) = 8·0$ mm.
II. $(1 + 2) = 0·7$, $3 = 4·0$, $(4 + 5) = 4·2$, $(6 + 7) = 5·0$ mm.
III. $(1 + 2) = 0·6$, $3 = 2·0$, $(4 + 5) = 1·8$, $(6 + 7) = 2·2$ mm.
IV. $(1 + 2) = 0·8$, $3 = 4·3$, $(4 + 5) = 4·0$, $(6 + 7) = 4·5$ mm.

A fejtor halvány-sárga. A fejrész kissé kidomborodó; hátrés harántbenyomású. A barázdák közül különösen az első pár jól látható, de a többi is. A szemek két, majdnem egyenes sorban vannak elrendezve. A felső sor szemei közel egyformák, a középsők alig vannak közelebb egymáshoz, mint az oldaliakhoz, és egymástól való távolságuk nagyobb, mint két átmérőjük. Az alsó középsők oly nagyok, mint a felsők, de jóval közelebb állnak egymáshoz; a felső és alsó középsők közötti távolság majdnem két átmérővel egyenlő. Az alsó oldaliak sokkal kisebbek, mint a felsők, és oly távol vannak azoktól, mint a felső és alsó középsők egymástól. A mellvért sötét-barna középén rendesen világosabb, mi által néha sárga ékfolt keletkezik. A csápok majdnem kétszer oly hosszúak, mint a mellvért, de rövidebbek, mint a himnét; halvány-sárga színűek barna karomízzal. A becsapó rés felső szélé legfelül erős előre hajló fogat mutat, melyre hosszabb hézag következik, azután pedig hat vagy hét fog sorakozik egymáshoz, melyek közül a második és harmadik hosszabb és a következők fokozatosan kisebbednek; valamennyi fog hegyes; a becsapó rés alsó szélén áll legfelül a tulso oldali legfelsővel átellenben egy erősebb, szélesebb fog, erre rövid hézag következik, melyre a 7—8 fogból álló sor kezdődik; e sorban az első fog széles, a következők három vagy négy fog pedig inkább egyforma, az utolsók pedig aprók. A felső oldali legfelső fog össze van kötve az alsó oldali második foggal, barnás chitingerincz által; a felső oldali fogsor első foga átellenben áll az alsó oldali sor harmadik fogával. A karomíz kövén

felül nem épen nagy dudor látható. Az állkapcsok hossza egyenlő a mellvért háromnegyed részével; belső oldalaik széthajlók, felül elkerítették és külső sarkuk kiálló. A prosternum nem oly hosszú, mint a hímnél, sötét-barna. A lábak halvány-sárgák, néha elmosódott barnás gyűrűkkel a szárizek végén. A negyedik láb két végéze együttvéve oly hosszú, vagy alig hosszabb, mint a térd és szár együtt; e négy íz együttesen hosszabb, mint az első láb két végéze együtt. A tapogató hosszú, vékony; végéze oly hosszú, mint a két előtte levő íz együtt véve.

A potroh hosszú, mellső részén elég domború, sokszor felpuffadt, lassankint keskenyedő és alacsonyodó hátfelé. Színe világos sárgás, zöldes, ezüst-fénnyel párosulva. Hasán széles fekete sávval bir, melyet két ezüstfehér vonal szegélyez; e két fehér vonal a fonóig tart s ott majdnem összeér. A fonószemölcsök oldalain két-két fehér petty látható, melyek közül az alsó nagyobb; a felső felett még egy kevésbé feltűnő petty látható mindegyik oldalon. A lábak tüskéi nem oly hosszúak, mint a térdizek.

Tetragnatha extensa L. nőtényei Magyarországon mindennél és elég gyakran fordulnak elő és különösen a nedves, vizes helyeket kedvelik; a hímek ritkábbak.

3. Tetragnatha extensa L. var. deserticola var. nov.*)

Sexus Tetragnathæ extensæ similes; sed mas: oculis lateralibus ad invicem magis approximatis quam oculis

*) IV. Kulczynski ezen válfajra vonatkozólag egy *Dr. Chrysotricha* intézett levelében következőket mondja: „*T. extensa* var. *deserticola* halte ich für eine schwache Abänderung der *Solandrii* Scop. d. h. *montana* Sim. Sollte Herr Lendl von dieser Synonymie: *montana* Sim. = *Solandrii* (Scop.) Thor. Gebrauch machen, so würde ich bitten anzuzeigen, dass es meine Erfindung ist. Vielleicht hat aber Herr Lendl selbst auch diese Entdeckung gemacht.“ Hogy *montana* Sim. és *T. extensa* var. *deserticola* közel rokon alakok, azt én is tartom, miért is mind a kettőt az *extensa* L. válfájának tekintem, de hogy ezek azonosak volnának, vagy csak csekély eltérést mutatnának, azt tagadom, mint az mindkettőnek leírásából is kivethető. Hogy *montana* Sim. = *Solandrii* Scop., azt én is sejtettem, de állítani még most sem merem.

medianis superioribus inferioribusque; ramo uno in apice furcato processus lateris superioris antennarum multo longiore, dente primo recurvo in margine superiore sulci unguicularis inter basin unguiculi et dentem secundum sito, unguiculo bis flexuoso; femina vero: pedibus longioribus, tarso metatarsoque pedum anticorum tertio longioribus, genibus, tibiis, tarsis metatarsisque quarti æquilongis, tarsis metatarsisque pedis quarti simul sumptis genibus et tibiis huius pedis longioribus, cephalothorace longo, antice convexo, sulcis duobus anticis profundis obscurioribusque, fossula dorsi sæpe nigro-cincta, oculis fere in lineam transversam dispositis, superioribus fere aequalibus, medianis inferioribus superioribus paulo minoribus, parte superiore sulci unguicularis ad minimum septem-, parte inferiore vero octo-denticulatis, colore et forma abdominis variantibus, præsertim differunt.

In Hungaria meridionali ad Deliblat in locis arenosis sat frequens.

♂. Igen hasonlít *T. extensa* L. hímjéhez, de szemállása más. Az oldalszemek sokkal közelebb állanak egymáshoz, mint a felső és alsó középszemek. A csápok felső oldalán levő nyújtvány villás végén az egyik ág sokkal hosszabb, a becsapó rés felső szélén levő első hátrahajló fog a karomiz töve és második fog között közepén áll; a karomiz kétszer hajlik.

Méreték:

Fejtor hossza 2·6, szélessége 1·9 mm.

Potroh hossza 4·2, szélessége 1·2 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 28·0, 18·3, 17·0, 5·5 mm.

és pedig:

I. (1 + 2) = 1·0, (3) = 8·0, (4 + 5) = 9·5, (6 + 7) = 9·5 mm.

II. (1 + 2) = 0·7, (3) = 5·3, (4 + 5) = 5·5, (6 + 7) = 6·8 mm.

III. (1 + 2) = 0·4, (3) = 2·8, (4 + 5) = 2·5, (6 + 7) = 2·8 mm.

IV. (1 + 2) = 0·6, (3) = 5·9, (4 + 5) = 4·5, (6 + 7) = 6·0 mm.

A fejtor világos-sárga; fejrése kidomborodó; mellrészén finom feketés szegély látható; a hátgödör mély és nem nagy. A csápok igen hosszúak, vékonyak, karomizók sötét-barna, két-zer kigyószerűen meghajlott és igen hosszú. A már fent említett különbségeken kívül eltér még csápfogazás tekintetében az által *T. extensa* L. hímjétől, hogy a becsapó rés felső

szélén levő nagy fog után következő fogsorban az első mintegy külön álló; az alsó szélén levő fogor fogai folytonosan állanak és fokozatosan kisebbednek. A csápok felső oldalán a nyújtvány és becsapó rés között tompa fog nincsen (*T. ext. var. montana*). A prosternum feketés és szélesebb mint hosszú; a mellvért (az ábrában keskenyen van rajzolva) sárga, szélén alig sötétedő. A tapogató száríze alig hosszabb, mint a térd. A csónakiz keskeny, felül lapátformára elvágott; a hólyag barnás és alig kidagadó; a fedő pikely hosszabb, mint *T. extensának* és hossza felében viseli a belső oldalon ama dudort (míg *var. montana*-nál az alsó har- madban van e dudor).

♀. Alakja és színezete a *T. extensa L.*-re emlékeztet; lábösszák, szemállás és csápogazás tekintetében azonban állandó és nagyobb mérvű eltéréseket mutat, melyek egy- szersmind a *T. ext. var. montana*-tól is megkülönböztetik.

A csápok hosszúak, hengeresek, alig vastagodók végök felé. A karomiz igen erős, fekte és tövén felül a dudor helyett erős kampót visel. A becsapó rés felső szélén felül az első fog igen nagy és hegyes, az utána következő fogorban nem a második és harmadik fog legnagyobb, hanem az első, mely szemközt áll az alsó oldali fogor harmadik fogával. A felső fogor legalább hét, az alsó legalább nyolcz fogból áll és ez utóbbiban az első igen nagy és kissé el van külö- nitve. A szemsorok majdnem egyenesek és így az oldalsze- mek nem állnak oly közel egymáshoz, mint *var. montana*- nál; a felső sor szemei egyformák; az alsó középszemek valamivel kisebbek, mint a felsők.

Méretek:

I. Fejtor hossza 3·5 mm., szélessége 2·3 mm.

Potroh hossza 7·0 mm., szélessége 3 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 27·0, 19·0, 18·0, 8·7 mm. és pedig:

I. ($t + mt$) = 10·8, IV. ($t + mt$) = 6·0, IV. ($ti + p$) = 4·3 mm.

II. Fejtor hossza 3·3 mm., szélessége 2·3 mm.

Potroh hossza 6·0 mm., szélessége 3·2 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 26·5, 18·5, 17·0, 8·8 mm. és pedig:

I. ($t + mt$) = 10·2, IV. ($t + mt$) = 5·8, IV. ($ti + p$) = 4·4 mm.

Alakja és nagysága változó, de többé-kevésbé hasonló *T. extensa L.*-hez, potroha többnyire vastagabb, a lábak hosszabbak és finomabbak; színezet sok esetben sötétebb. A fejtor hosszú ovalis, fejrése jól kidomborodó, nem hosz- szú, jól elválasztott; az első barázdapár mély és sötétebb színű; a hátgödör sokszor igen finom feketés félkörű szegély- lyel bir és ép úgy a mellrész széle is. A szemek két majd- nem egyenes sorban állanak; a felső sorban levők egyforma nagyságúak és egyenlő távolságokban vannak egymástól; az alsó középszemek valamivel közelebb állnak egymáshoz, mint a felsőkhöz és kisebbek mint ezek. Az alsó oldalszemek kisebbek mint a felsők és azoktól majdnem annyira vannak, mint az alsó középsők a felsőktől. A mellvért barnás- sárga, szélein alig sötétebb, második felében erősen keskenyedő. A csápok hosszúak, alig vastagodók végök felé és sokszor képeznek külső oldalukon a karomiz beizülesénél kiálló csü- csot. A becsapó rés fogazása kis mértékben ingadozó, de azért elég határozottan tér el *T. extensa*-étől, épp úgy mint *T. ext. L. var. montana*-étől. A felső szélén áll legfelül egy igen erős, hegyes előre irányuló fog, melyre rövid hézag után hat fog- ból álló sor következik, ezek között az első a legnagyobb és a többi fokozatosan kisebbedik és közel állanak egymáshoz. Az alsó szélén áll legfelül egy szélesebb fog, nem messze- töle kezdődik a hét fogból álló sor, melyben az első hegye- sebb, hosszabb és kissé külön álló, a többi fokozatosan kisebbedő és ezek szintén közel egymáshoz csatlakoznak. Az eltérések leginkább abban mutatkoznak, hogy a fogorok fogai ritkábban, távolabb egymástól vannak elhelyezve és hogy számuk fiatalabb példányoknál egy-kettővel kisebb. A karomiz mindig erős kampóval bir tövén, a felső oldalon. Az állkapcsok hosszúak, külső sarkuk nem nagyon kiálló; a prosternum sötét-barna és alig szélesebb mint hosszú. A tapogató vége felé barnuló. A lábak czombjai első két har- mada sárga, végök pedig pedig barna-sárga, épp úgy a következő izek, melyek igen hosszúak és vékonyak. A negyedik lábár két utolsó ize jóval hosszabb, mint a két előtte fekvő s mind a négy iz együttvéve oly hosszú (vagy nem is), mint az első láb két végze együtt.

A potroh fehéres, sárgás, zöldes, nem ritkán kék színbe játszó; elég vastag, különösen elül; a hason a fekete szalag néha nem oly határozott, inkább szürke és ekkor a fehér szegély vonalai sem láthatók tisztán.

Gyűjtöttem ezen pókokat Temesmegyében a deliblati homoksvatag egyes fás, bokros helyein. Míg a *T. extensa* L. a vizek mellette keresi, addig ezen varietasa a legnagyobb szárazságban, esőben és árnyékban igen szűkölködő területen él. Hol a homoksvatag szélén nedves helyek és források vannak, ott fordul elő a *T. extensa* L., míg a *rur. deserticola* hiányzik és megfordítva: a puszta forró, száraz helyein csak ezen válfaj található.

Hálójá elég terjedelmes, rendes kerek háló s inkább vízszintesen van kifesztve két-két nyárfa bokor között jó magasan a föld színétől. A párzás július végére esik, mert akkor találtam egy kifejlett, ivarérett himet nőténnyel együtt egy hálón; de párzásuk folyamatát nem figyelhettem meg.

Találtam számos kifejlett nőtényt, melyek kis mértékben variálnak ugyan, de mégis könnyen megkülönböztethetők úgy a *T. extensa* L.-tól, valamint annak *montana* válfajától. A fiatal nőtények többnyire zöldes színűek, míg az idősek sárgásak, fehéresek. 1886. július hó 22—27-ig fogtam számos nőtényt, egy kifejlett és egy fiatal himet.

4. *Tetragnatha extensa* L. var. *montana*. (E. Simon).

Syn.: *Tetragnatha montana* E. S.¹⁾

Tetragnatha extensa L.²⁾

Tetragnatha Standardi Scop.³⁾

♂. Igen hasonló *T. extensa* L. himjéhez. Csápjai hosszúak, vékonyak, karomizók inkább egyenes, de nem kétszer hajlító; a csápok felső oldalán levő nyújtvány villás végén a belső ág hosszabb és a nyújtvány és becsapó rés között talál-

ható egy apró, tompa fog. Az első hátrahajló fog a becsapó rés alsó szélén a karomiz töve és a második fog között közepesen áll. Az oldalszemek valamivel közelebb állanak egymáshoz, mint az alsó középszemek a felsőktől. A lábak hosszabbak és vékonyabbak mint *T. extensa*-nál. A tapogató fedő pikkelye a belső oldalon dudort visel, mely annak hossza alsó harmadában van elhelyezve; a hólyag erősen kidagadó, feketés, két fekete párhuzamos harántvonallal.

Méreték:

I.¹⁾ Fejtor hossza 4, szélessége 2.5 mm., (max.).

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 35.6, 23, 21.2, 11.5 mm.

Fejtor hossza 2.5, I. láb 21 mm. (min.)

II.²⁾ Fejtor hossza 2.9, szélessége 1.9 mm.

Potroh hossza 4.7, szélessége 1.7 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 27.0, 17.8, 16.0, 9.0 mm.

III. Fejtor hossza 3.0, szélessége 2.1 mm.

Potroh hossza 4.8, szélessége 2.0 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 28.2, 17.8, 16.2, 9.5 mm.

Fejtor halvány vörös-sárga; fejrése kidomborodó, elég hosszú; a két első barázda jól kivehető. A mellrész ovális, hátul alig keskenyedő. A felső szemek majdnem egyformák és alig hajló sorban állnak, a középsők kissé közelebb vannak egymáshoz, mint az oldalszemek. Az alsó szemek észrevehetően hajlott és oldalszemeik közelebb állnak a felső oldalszemekhez, mint az alsó középsők a felsőktől. Az alsó középsők közötti távolság alig haladja meg átmérőjüket. A mellvált világos-barna, háromszögletes és elől elég széles. A csápok igen hosszúak, szétállóak és hengerek, kissé vastagodók végük felé. Felső oldalukon nyulánk, hosszú nyújtvánnyal bírnak, mely villával végződik; ezen villa belső ága jóval hosszabb mint a külső; a nyújtvány és a becsapó rés között tompa feketes fog látható; a becsapó rés fogazása megfelel az előbb leírt válfajénak. A lábak igen hosszúak, finomak, sárgák. A tövisek úgy vannak elrendezve mint *T. extensa* L. himjénél. A tapogató hosszú, vékony; szárza alig hosszabb mint a térdíze, végén kissé vastagadó; a hólyag erősen domboro-

¹⁾ E. Simon szerint.

²⁾ Keyserling szerint.

¹⁾ E. Simon: Les Arachn. d. France. Tome I. pag. 157.

²⁾ Keyserling: Beitr. z. Kenntn. d. Orbit. Latr. Verhandl. d. zool.-bot. Gesellsch. in Wien 1863. pag. 844.

³⁾ W. Kůdzynski szerint.

dik ki, feketés sötétzsinú; a fődő pikkely hosszú és alsó harmadában viseli az említett dudort. A végig egyenes, hosszú, végén lapát formára elkeresztve.

♀. Alakja hasonló *T. extensa* L.-éhoz. A fejtor fakó, sárga, félholdalakú hátréssel, melyet igen finom fekete szegély vesz körül. A felső szemsor egyenes, oldalszemek szelével kisebbek mint a középsők, az egyes szemek közötti távolság majdnem egyforma; az alsó középsők oly nagyok mint a felsők, az oldalszemek igen közel állanak egymáshoz. A mellvért halvány-barna, hátsó felében nem feltűnően keskenyedik. Az állkapcsok külső sarka igen erősen kiáll. A csápok becsapó résén levő fogorok közül a felsőben legfeljebb hat, az alsóban legfeljebb hét fog van, melyek ritkán állnak. A lábak hasonlóak, mint *T. extensa* L. var. *descriptolánál*. A tapogató sárga, végíze oly hosszú mint a két előtte levő iz együttvéve.

Méretük:

I.^{*)} Fejtor hossza 4, szélessége 2-5 mm.
Potroh hossza 9-11, szélessége 3-4 mm.
Lábak: 1. 2, 4, 3 = 32, 20-8, 19, 11 mm.

II. Fejtor hossza 3-5, szélessége 2-2 mm.

Potroh hossza 9, szélessége 3-2 mm.
Lábak: 1. 2, 4, 3 = 24-5, 16-1, 14-3, 8-0 mm.

és pedig:

I. $(1 + 2) = 0-9$, $(3) = 6-4$, $(4 + 5) = 8-0$, $(6 + 7) = 9-2$ mm.

II. $(1 + 2) = 0-8$, $(3) = 4-6$, $(4 + 5) = 5-0$, $(6 + 7) = 5-7$ mm.

III. $(1 + 2) = 0-5$, $(3) = 2-5$, $(4 + 5) = 2-2$, $(6 + 7) = 2-8$ mm.

IV. $(1 + 2) = 0-6$, $(3) = 4-7$, $(4 + 5) = 4-0$, $(6 + 7) = 5-0$ mm.
Lábak 1, 2, 4, 3 = 23-5, 16-5, 14-8, 8-0 mm.

és pedig:

I. $(t + mt) = 9-8$, IV. $(ti + p) = 5-1$, IV. $(ti + p) = 4-3$ mm.

A fejtor sárga, hosszú ovalis, majdnem párhuzamos oldalú; fejrése jól kidomborodó, nem sokkal keskenyebb mint a mellrés; a hátgödör mély, körded, néha igen finom fekete, félkörű szegéllyel; a barázdák jól kivehetők, különösen az első pár; a mellrész szélén finom fekete szegély látható. A felső szemsor szemek egyenlő távolságokban vannak egymástól, a sor egyenes, középszemei nagyobbak. Az alsó

*) E. Simon szerint.

sor előre hajló, középszemei oly nagyok mint a felsők, melyektől valamivel több mint egy átmérőnyire vannak. Az oldalszemek aprók és igen közel állnak a felső oldalszemekhez. A mellvért halvány-barna, szelén sokszor sötétebb, nem keskenyedik oly hirtelenül második felében, mint az előbbi válfajnál. A csápok, hosszúak, sárgák sötétbarna karomizekkel, melyek tövén felül jól kivehető dudor van. A becsapóres felső szélén legfelül áll a fogorok sor, melynek fogai fokozatosan kisebbeknek és az utolsó már igen apró; a becsapó rés szélén legfelül áll egy nagy hegyes fog, melyre rövidebb ház után a fogor kezdődik; e fogor fogai valamivel sűrűbben állnak és apróbbak mint a túloldaliak, közöttük a három első inkább egyforma, a következő három pedig fokozatosan kisebbedik. A felső oldali sor első foga szemközt áll az alsó oldali másodikkal. A lábak sárgák, sokszor igen finom barna gyűrűkkel a csomók és szárizek végén. A tuskék hosszúak. A negyedik pár két utolsó végíze hosszabb mint a két előtte fekvő, és mind ezen négy iz együttvéve oly hosszú, mint az első lábak két végíze. A tapogató tisztá sárga, végíze oly hosszú mint a szár- és térdize együttvéve.

A potroh alakja és színe igen emlékeztet *T. extensa* L.-re; hátón többnyire zöldes-sárgás, ezüst-fehér. A hason és a fonók körül a fekete szalag és rajzok hiányzanak, hanem a helyett szürkés egyzsinú a has és a fonó szemölcsök is.

Gyűjtöttem több helyen, Temesmegyében és Budapesten. A hímek igen ritkák.

E. Simon*) e válfajt mint külön fajt írta le; oly közel áll azonban *T. extensa* L.-hez, hogy inkább annak egyik válfajának tartom, mely a megváltoztatott tartózkodási hely eltérő viszonyainál fogva keletkezett, épp úgy mint az előbbi válfaj is. A *var. montana* inkább magasabban fekvő, és száraz helyeken fordul elő s így e tekintetben eltér a *T. extensa* L.-től, de a *var. deserticolától* is, melyet eddig csak a deliblati forrásivátságban találtam. A lábak hosszarányára nézve alig lehet

*) l. c.

különbséget tenni a *var. montana* és *deserticola* között, míg e tekintetben igen nagy mértékben térnek el a *T. extensa* L.-tól. Szemállásra nézve szintén igen közel áll egymáshoz a két válfaj, de különböznek egymástól határozottan a csápok, és mellvért alkotásában. A fejtor alakja és színezése a két válfajnál inkább egyforma, míg a potroh alakja és színezete nagy változatosságánál fogva határozottan felismerhető különbségeket nem tüntet elő. A hímek közül a *T. extensa* L. és a *var. deserticola* hímjei inkább hasonlítanak egymáshoz, de csekély eltéréseket mutatnak szintén; a *var. montana* hímje pedig könnyen elválasztható előbbi kettőtől elütő csapfogazása következtében.

Igy határozottan felismerhető és állandó jellegekkel bírnak ezen válfajok, melyek azonban sokkal csekélyebbek, sem hogy külön fajoknak tekinthetném ezeket, hanem *T. extensa*-val oly közeli rokonságuk miatt, annak válfajainak tartom.

5. Tetragnatha obtusa C. K.¹⁾

Tetragnatha obtusa Westring.²⁾

♂. Méretek:

Fejtor hossza 2·6, szélessége 1·7 mm.

Potroh hossza 5·5 szélessége 1·6 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 25·6, 20·8, 18·0, 9·4 mm.

Fejtorja hosszú; fejrésze jól kiemelkedő, előre álló; az első barázdapár mély, a hátgödör mély és belőle indulnak sugárszerűen a jól kivehető barázdák. A mellrész hosszú ovális, széle sokszor be van barnítva ép úgy a barázdák is kis távolságra. A fejrész hátsó végén az első barázdapár mélyen szélesen be van barnítva, néha az egész fejrész barnás. A hátsó szemsor majdnem egyenes, de a mellső erősen hajló; a felső középszemek valamivel közelebb állnak egymáshoz, mint a felső oldaliakhoz, melyek kisebbek is. Az alsó középszemek oly nagyok mint a felsők, tőlők messze esnek az apró oldalszemek, melyek fekete sáv által állnak összeköt.

¹⁾ C. Koch, Uebers. d. Arachnidensystems I. 5.

²⁾ Westring, Ar. succ. p. 86.

tetésben. A felső és alsó középszemek közötti távolság két-szerannyi, mint az oldalszemek közötti. A csápok barna-sárgák, külső oldalukon sokszor besötétítve; karomizók hosszú, de inkább egyenes és csak töve közelében erősen meghajlott. A csápfogazás hasonló mint *T. extensa* L. hímjénél. A felső oldalon levő nyújtvány rövidebb, vastagabb és villás végén a külső fog valamivel nagyobb. Az állkapcsok barna sárgák, elég hosszúak; a mellvért sötétebb barnasárga, a prosternum fekete. A mellvért háromszög alakú. A lábak hosszúak, barnasárgák, az ízek végén barna gyűrűkkel. A tükkek oly hosszúak mint a térdizék. A tapogató hasonló szerkezetű, mint *T. extensa*-nál, de a fedő pikkely rövidebb és a hólyag, kevésbé kidomborodó.

A potroh ívesen hajlik, közepén legmagasabb, hátul tompán végződő. Többnyire barnás színű, hátán sötétbarna levélalakú czimerrel. A has sötét barnás szürke, határozott rajz nélkül, a fonószemölcsök mindegyik oldalán három ezüstfehér petty, melyek közül a középsők igen aprók, míg a felsők és alsók nagyok.

♀. Méretek:

I. Fejtor hossza 2·5, szélessége 1·6 mm.

Potroh hossza 4, szélessége 1·7 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 19·5, 13·0, 11·3, 7·3 mm.

és pedig:

I. (1 + 2) = 1·0, (3) = 3·0, (4 + 5) = 6·0, (6 + 7) = 7·5 mm.

II. (1 + 2) = 0·9, (3) = 3·7, (4 + 5) = 3·8, (6 + 7) = 4·6 mm.

III. (1 + 2) = 0·5, (3) = 2·0, (4 + 5) = 2·2, (6 + 7) = 2·6 mm.

IV. (1 + 2) = 0·7, (3) = 3·5, (4 + 5) = 3·4, (6 + 7) = 3·7 mm.

II. Lábak: 1, 2, 4, 3 = 21·5, 13·2, 12·1, 7·3 mm.

és pedig:

I. (1 + 2) = 1·0, (3) = 6·0, (4 + 5) = 6·5, (6 + 7) = 8·0 mm.

II. (1 + 2) = 0·9, (3) = 3·8, (4 + 5) = 4·0, (6 + 7) = 4·5 mm.

III. (1 + 2) = 0·5, (3) = 2·2, (4 + 5) = 2·2, (6 + 7) = 2·4 mm.

IV. (1 + 2) = 0·7, (3) = 3·8, (4 + 5) = 3·4, (6 + 7) = 4·2 mm.

A fejtor hosszú, ovális; a fejrész jól kiemelkedő és előrenyúló. Az első barázdák különösen, de a többi is jól kivehető, a hátgödör mély, széles, harántbenyomású. A fejrész hátul két a hátgödörben egyesülő barna széles sávval van határolva; a hátgödörből a fejtor végéig barna hosszszíki indul; néha barna szegélylyel van ellátva a mellrész széle.

A szemek állása olyan mint a himnel. A mellvért sárgás-barna, alig sötétedő széllel; az állkapcsok szélesek, barna-sárgák, külső sarkuk jól kiálló; a prosternum fekete, sokkal szélesebb mint hosszú. A csápok barnasárgák, külső oldalukon néha besötétítve. A karomiz feketés, tövén felül alig kivehető csekély dudorral. A becsapó rés felső szélén áll legfelül egy hegyes, előreirányuló fog, hézag után 5—6 fogból álló sor következik, melyek fokozatosan kisebbednek; a becsapó rés alsó szélén legfelül egy hasonló fog, azután valamivel rövidebb hézag következik, mire a többnyire öt hegyes fogból álló sor kezdődik. A felső oldali sor első foga szemközti áll az alsó sor második fogával. A lábak hosszúak, vékonyak; a czombok alul fehéresek, fejebb zöldes-barnasárgák, a következő ízek szintoly színűek csak a térdízek sötétebbek. Az ízek végein barna⁴ gyűrűk láthatók (néha elmosódottak). A tüskék oly hosszúak mint a térdízek.

A potroh általában sötétebb színű, mint *T. extensa*-nál, hátán sötétbarna kikanyarodó rajzzal, mely néha elmosódott. A hason a fekete sáv helyett rendszeren szürke hosszáv található sárgás szegélylyel; a fonószemölcsök feketék, mind egyik oldalon három fehér petty, melyek közül a középső igen apró pont. A potroh alakjára nézve eltéréseket mutat kisebb-nagyobb mértékben; de többnyire legmagasabb közepén, oldalról nézve ívesen hajlott, felülről tekintve pedig oldalai inkább párhuzamosak, hátul tompán végződik és alig áll ki a fonószemölcsök felett.

Több helyen gyűjtöttem. Budapesten, Temes megyében több helyen. Délbiaton a homoksvatag szélén egy feltűnő élénk rajzú nőstényt. Általában ritkább mint *T. extensa* L. különösen a hímek ritkák. Inkább száraz helyeket kedvel és meglehetősen magasságokba is felemelkedik; rendszeren bokrokra és fákra erősíti meg halóját.

4. *Nm. Pachygnatha* Snd¹⁾ 1823.

A fejtor ovalis, széles, alig domború; fejrése kissé kiemelkedő s mély barázdák által van határolva; a hátgödör széles, nagy; a barázdák jól kivehetőek. A közép szemektől messze állnak az egymással érintkező oldalszemek; a közép szemek előre szűkülő trapezet alkotnak. A csápok igen erősek, vastagok, hosszúak, különösen a hímeknél; a karomizok igen hosszú, hajlott. A csápok erősen szétterpesztettek. Az állkapcsok rövidek, szélesek domborúak; a prosternum eléri az állkapcsok hosszának felét. A mellvért hosszabb mint széles, elől elmesztett. A lábak karsúik sokkal rövidebbek mint az előbbi nemeknél, tüskékkel nem bírnak.²⁾ A lábhosszak közötti különbségek nem oly feltűnőek. A potroh nem hosszú, ovalis; hátul tompán végződik. A fonószemölcsök rövidek majdnem egyformák és egymáshoz közelítve. A tapogatók a hímeknél épp úgy mint a nősténynél jóval hosszabbak mint a fejtor.

Földön, fű között, kövek alatt élő apró pókok, melyek állandó hálót nem készítenek, hanem csak egyes szálakat eresztenek.

A következő három faj egész Európában egyaránt el van terjedve.

Fajok:

♂. 1. A csápok alapíze vége felé felül erős, tompa kiálló nyújtvánnyal *Clercki* Snd.

Ily nyújtvány nem fordul elő 2.

2. Fejtör fekete-barna. A csápok karomize közepén belső oldalon kicsücsosodik. A tapogató fedő pikkelye egyes, nem képez kiálló sarkot, keskeny és hegyesen végződik
De Geeri Snd.

Fejtör vörös-barna fekete hosszúsikkal; a csápok karomizén belül kiszögелés nincs. A tapogató fedő pikkelye közepén kicsücsosodik, vége kissé visszahajló ... *Listeri* Snd.

¹⁾ C. J. Sundervall: Genera Araneidum Sueciae Lundae 1823. pag. 16.

²⁾ Hermann Otto: Magyarország pókfauája III. köt. p. 51. «(Igen ritkán és kivételesen alul egy sor tüskével fegyverezettek)».

♀. 1. Fejtor és mellvért fekete barna; az alsó középszemek messzebb állanak egymástól, mint az oldali szemektől

De Geeri Snd.

Fejtor vöröses-barna, az alsó középszemek nem állnak messzebb egymástól, mint az oldali szemektől ... 2.

2. Fejtor világos színű egy középső és oldali fekete sávokkal ... *Clercki Snd.*

Fejtor világos vörös, középső fekete sávval; oldali sávok nincsenek ... *Listeri Snd.*

1. Pachygnatha De Geeri Sund. 1830.

♂. Méretek:

Fejtor hossza 2-0, potroh hossza 2-1 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 5-0, 4-5, 4-0, 3-0 mm

A fejtor fekete-barna; fejrsze kiemelkedő, elkerített, jól elválasztott; a mellrész kevésbé domború, kissé kiszélesedő. Az egész fejtor sűrűn pontozott. A mellvért barna. Az oldalszemek kissé távol vannak elbelyezve a középszemektől, melyek nagy trapezet alkotnak, ez épp oly hosszú mint széles. A felső középszemek nagyobbak mint az alsók. A csápok igen szétállók, vastagok, nem nagyon hosszúak; feketék vagy barnák, pontozottak; az alápízen felül nyújtvány nincsen. A becsapó rés felső szélén, első harmadában két fog látható egymáshoz közel, melyek egyenlők és hegyesek, de még előttök áll egy apró kis fog. A becsapó rés alsó szélén összesen három fog van, melyek közül az első külön áll és kettő lejjebb együtt van s ez utóbbiak apróbbak. A karomíz közepe táján belső oldalon kicsücsosodik. A mellvért fekete, sűrűn pontozott. A lábak vöröses sárgák. A tapogató sárga barna bunkóval; száríze valamivel hosszabb mint a térdíze. A fedőpikkely egyenes, keskeny kiszögelyest nem képez, vége hegyesedő és hosszú.

♀. Méretek mint a hímnél.

Fejtor sötétbarna, fejrsze kiemelkedő, jól elválasztott; a mellrész kissé kiszélesedő; sűrűn pontozott. A középszemek trapezet alkotnak, mely oly hosszú mint széles; az oldalszemek messzebbre állnak az alsó középszemektől, mint azok egymáshoz. A csápok szétállók; erősek, vörös-barnák. Az állkapcsok rövidek, kissé összehajlók, vörös-barnák.

A lábak vörössárgák, világosabbak mint a hímnél. A potroh oldalaiban fehéres, hátán sötétebb barna levélalakú mezővel, mely többé-kevésbé elötünik, gyakran fekete közpvonallal. A has egyszínű barna, néha alig kivehető fehéres párhuzamos vonalakkal.

Előfordul Magyarországon mindenütt, nem ritka.

2. Pachygnatha Listeri Sund. 1830.

♂. Méretek:

Fejtor hossza 2, potroh hossza 2 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3 = 8-0, 7-0, 6-0, 5-0 mm.

A fejtor barnavörös, sötétebb középsikkal. A fejrsz jól kiemelkedő. A középszemek trapezben állanak, mely hosszabb mint széles; a felső középszemek nagyobbak. A csápok jóval hosszabbak mint szélesek, erősek, igen szétállók, vörösbarnák, erősen pontozottak. Felső oldalukon nyújtványt nem viselnek. A becsapó rés felső szélén 3 fog áll, melyek között a középső hosszabb; alsó szélén szintén három fogat visel és feljebb még egy igen aprót is. A mellvért vörös-barna és sűrűn pontozott. A lábak vörös-sárgák. A tapogató sárga, fekete bunkóval. A száríz valamivel hosszabb mint a térdíz, kissé vastagodó vége felé; a fedőpikkely közepe táján külső oldalán kicsücsosodik, vége finom, visszahajló és nem halad a hólyagon túl.

♀. Méretek:

Fejtor hossza 2-3, szélessége 1-7 mm.

Potroh hossza 2-7, szélessége 2 mm.

Lábak méretei mint a hímnél.

A középszemek trapezben állnak, mely alig oly hosszú mint széles; az oldalszemek az alsó középszemektől annyira vannak mint ezek egymástól. A csápok igen szétállók, közepe igen vastagok, végök felé vékonyodók; a becsapórés felső szélén három erős és hegyes fog áll egyenlő távolságokban. A mellvért világos barna, sötétebb széllel. A lábak sárgák. A potroh fehéres (fiatal korban ezüstfényűvel) hátán barna, levélalakú széles mezővel, melynek szélei sötétebbek és melynek közepén fehér pontsor vonul. A has sűrűs-barna feketés oldal szegélyvel. Ritkább mint az előbbi faj; Magyarországon számos helyein találtam.

3. *Pachygnatha Clercki* Sund. 1823.

♂. Méretei :

Fejtor hossza 2.4, szélessége 1.9 m.

Lábak: 1, 2, 4, 3.

A fejtor vörös-sárga, sötét-barna közepsávrval, mely a közepszemektől a fejtor végeig terjed; az oldalszemektől igen finom és rövid fekete vonalak indulnak hátra; a mellrész szélén fekete sávok. A felső közepszemek nagyobbak, az alsókkal trapezet alkotnak, mely oly széles mint hosszú. A csápok majdnem megegyeszer oly hosszúak mint szélesek; barnák és simák. Az alaplíz végén, a felső oldalon erős, tompa nyújtvánnyal van ellátva. A becsapó rés felső szélén három fog áll, alsó szélén pedig négy, melyek egyformák és közölők a két alsó egymáshoz közelítve van. A karomíz gyengén hajlott közepén belső oldalán erős kicsücsösödést képez. A mellvért barna-vörös, pontozott. A lábak és tapogatók sárgák és hosszúak, ez utóbbinak bunkója barna. A potroh fehéres, vörösös lehelettel, hátán barna, hullámos szélű mezővel, melynek közepén fehér hosszcsík vonul végig és ebben látható még a szívnek fekete vonala.

♀. Méreték:

Fejtor hossza 2.4, szélessége 1.9 mm.

Potroh hossza 3, szélessége 2.7 mm.

Lábak: 1, 2, 4, 3.

A középszemek trapezben állnak, mely alig oly hosszú mint széles. Az alsó oldalszemek messzebbre esnek a középszemektől, mint a felső középszemek egymástól. A fejtor mint a himnél. A csápok hosszúak, nem oly erősek mint a himnél. A becsapó rés felső szélén áll egyenlő távolságokban három hegyes nagy fog. A mellvert barna; a lábak hosszúak és sárgák. A végtest kissé lenyomott, kördéd; fehéres, vöröses lehetlél; a hátón barna mezővel, melyben fehér vagy sárga hosszcsík vonúl; az oldalak fehérek. A has barnás, néha fehér szegélyvel.

Igen elterjedt faj, melynek ivarérett példányait leginkább kora tavasszal lehet gyűjteni.

TÁBLAMAGYARÁZAT.

I. Tábla.

1. ábra. *Eucta lutescens* n. sp. ♂. 3-szor nagyítva.
2. „ „ Ugyanaz oldalról tekintve.
3. „ „ *Eucnatha picta* n. sp. ♀. 3-szor nagyítva.
4. „ „ Ugyanaz oldalról tekintve.
5. „ „ *Tetragnatha nigrita* n. sp. ♀. 3-szor nagyítva.
6. „ „ Ugyanaz oldalról tekintve.
7. „ „ *Tetragnatha externa* L. var. *desertiola* var. nov. ♀. 3-sz. n.
8. „ „ Ugyanaz oldalról tekintve.
9. „ „ *Eucnatha striata* L. K. ♀. oldalról tekintve, 3-szor nagy.
10. „ „ *Tetragnatha albosa* C. K. ♀. oldalról tekintve, 3-szor nagy.

III. Tábla.

11. ábra. *Eucta lutescens* n. sp. ♂, szemek és csápok felülről tekintve.
12. " Ugyanaz, csáp alulról tekintve.
13. " Ugyanaz, tapogató belülről tekintve.
14. " Ugyanaz, tapogató kívülről tekintve.
15. " Ugyanaz, mellvért, prosternum, állkapcsok.
16. " *Eugnatha picta* n. sp. ♀, csápok, állkapcsok és mellvért.
17. " Ugyanaz, csáp elülről tekintve.
18. " Ugyanaz, szemek.
19. " *Eugnatha striata* L. K. ♀, mellvért és állkapcsok.
20. " Ugyanaz, ♀, csáp alulról tekintve.
21. " Ugyanaz, ♀, szemek.
22. " Ugyanaz, ♂, csáp oldalról tekintve.
23. " Ugyanaz, ♂, csáp felülről.
24. " Ugyanaz, ♂, tapogató kívülről tekintve.
25. " Ugyanaz, ♂, tapogató belülről tekintve.
26. " *Tetragnatha extensa* L. ♀, csáp a rendestől eltérő fogazással.

III. Tábla.

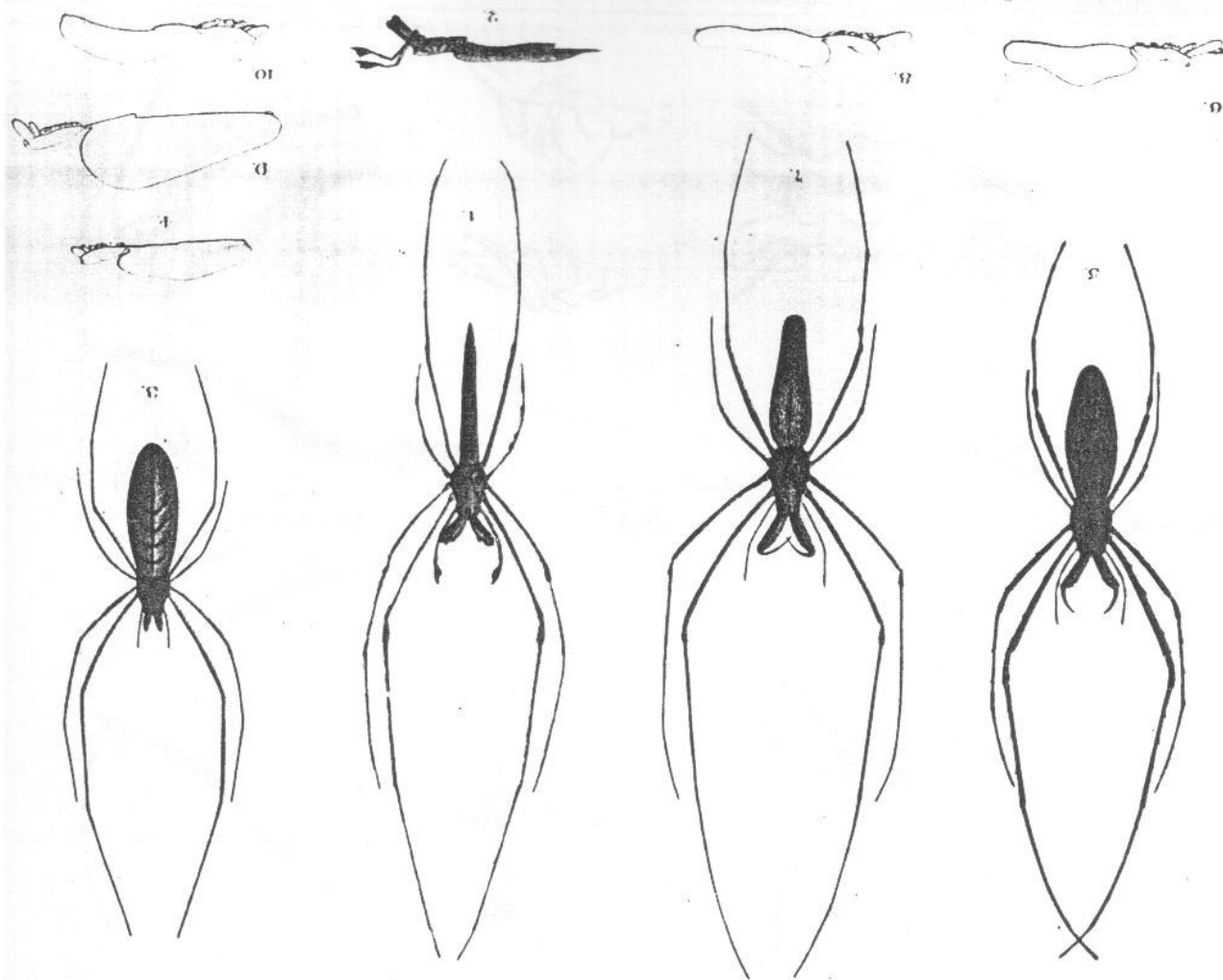
27. ábra. *Tetragnatha nigrita* nov. spec. ♀, mellvért, állkapcsok, csápok.
 28. " Ugyanaz, ♀, szemek.
 29. " *Tetragnatha extensa* L. ♂. tapogató belülről tekintve.
 30. " Ugyanaz, ♂, tapogató kívülről tekintve.
 31. " Ugyanaz, ♂, csáp felülről és a nyújtvány vége erősebben nagyítva.
 32. " Ugyanaz, ♂, csápok, állkapcsok, mellvért.
 33. " Ugyanaz, ♀, csápok, állkapcsok, mellvért.
 34. " Ugyanaz, ♂, szemek.
 35. " Ugyanaz, ♀, szemek.
 36. " *Tetragnatha extensa* L. var. *deserticola* var. nov. ♂, szemek.
 37. " Ugyanaz, ♀, szemek.
 38. " Ugyanaz, ♂, csáp és nyújtványa erősebben nagyítva.
 39. " Ugyanaz, ♂, csápok, állkapcsok, mellvért, tapogatók.
 40. " Ugyanaz, ♀ csáp.

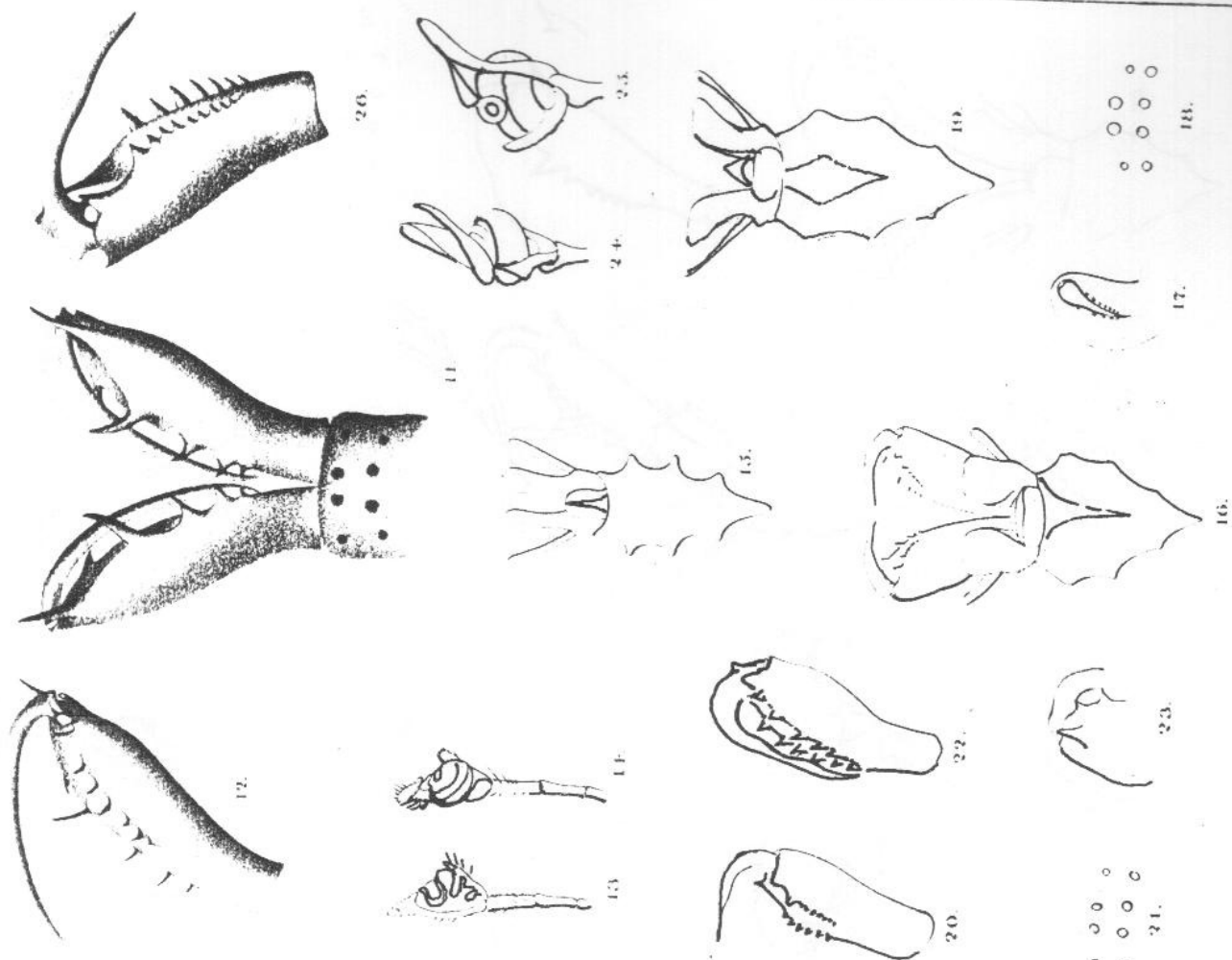
IV. Tábla.

41. ábra. *Tetragnatha extensa* L. var. *deserticola* var. nov. ♀, csápok.
 42. " Ugyanaz, ♀, csáp külső oldali csücsökkel.
 43. " Ugyanaz, ♀, szemek.
 44. " *Tetragnatha extensa* L. var. *montana* (E. S.), ♀, szemek.
 45. " Ugyanaz, ♀, csáp.
 46. " Ugyanaz, ♂, csáp.
 47. " Ugyanaz, ♀, mellvért és állkapcsok.
 48. " *Tetragnatha obtusa* C. K. ♀, mellvért, állkapcsok, csápok.
 49. " Ugyanaz, ♀, szemek.
 50. " Ugyanaz, ♂, a csáp nyújtványának vége erősen nagyítva.
 51. " *Tetragnatha extensa* L. ♂, párzási szervek.
 52. " *Tetragnatha extensa* L. var. *deserticola* var. n. ♂, párzási szervek.
 53. " *Tetragnatha extensa* var. *montana* (E. S.), ♂, párzási szervek.

V. Tábla.

54. ábra. *Tetragnatha extensa* L. ♀, párzási szervek.
 55. " *Tetragnatha extensa* var. *montana* (E. S.), ♀, párzási szervek.
 56. " *Tetragnatha extensa* var. *deserticola* var. n. ♀, párzási szervek.
 57. " *Tetragnatha obtusa* C. K. ♀, párzási szervek.
 58. " *Enigmata striata* L. K. ♀, párzási szervek.
 59. " *Enigmata picta* n. sp. ♀, párzási szervek.

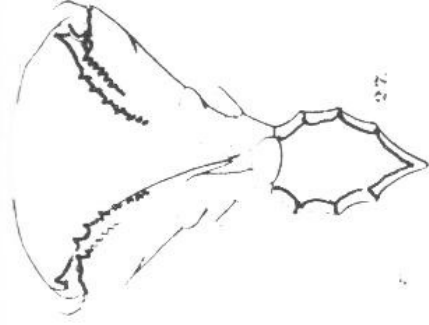
28.

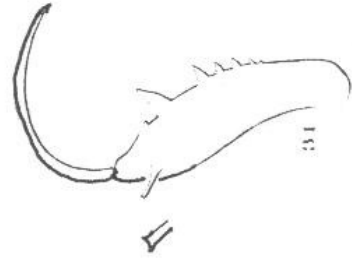
29.

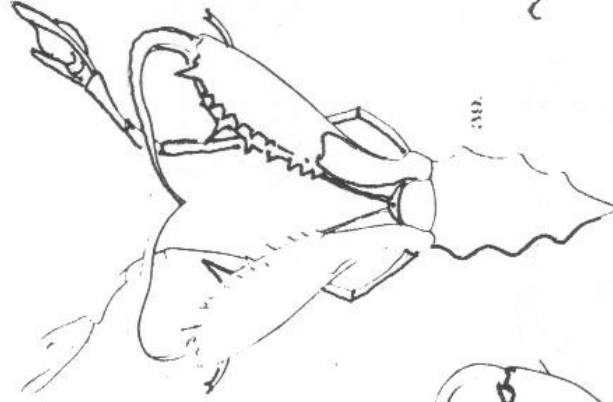
30.

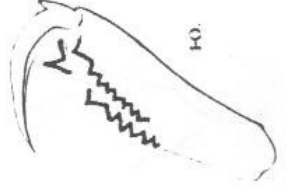
27.

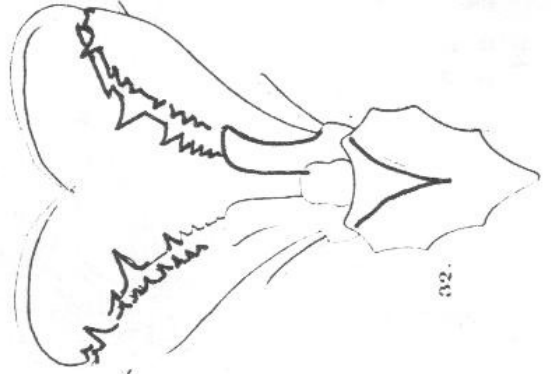
31.

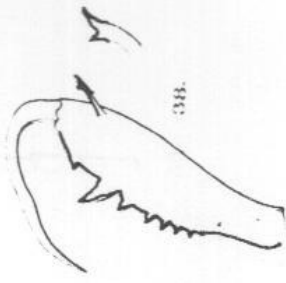
30.

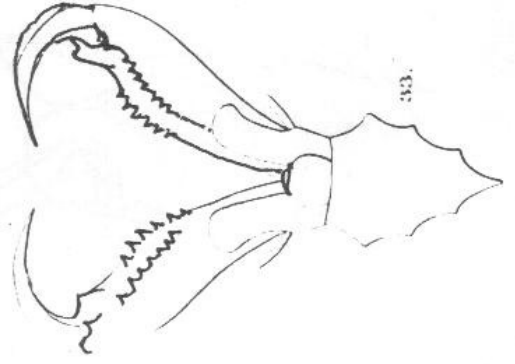
30.

32.

38.

33.

34.

35.

36.

37.

Leider, eingedruck

